

## EXEMPEL KÄLLÖVNING

Läs alla källor noga och besvara samtliga frågor. Källorna har redigerats: tillägg eller förklaringar visas i hakparenteser []; text som tagits bort markeras med ellipser ...; mindre förändringar anges inte.

De här källorna och de följande frågorna relaterar till det s.k. Procentavtalet som Stalin och Churchill kom överens om i oktober 1944

**KÄLLA 1:** Utdrag ur boken *"Stalin – den första fördjupade biografien baserad på explosiva nya dokument från Rysslands hemliga arkiv"* publicerad 1997. Skriven av Edvard Radzinsky. Edvard Stanislavovich Radzinsky (född i Moskva, Ryssland den 23 september 1936) studerade vid Moskvas Arkivinstitut och är utbildad historiker.

Churchill skyndade sig. Den 9 oktober 1944 kom han och Eden till Moskva, och den natten mötte de Stalin i Kreml, utan amerikanerna. En prutning fortsatte hela den natten. Churchill skrev på en papperslapp som visade att Chefen hade 90 procent "inflytande" i Rumänien, Storbritannien 90 procent "inflytande" i Grekland, Ryssland och Storbritannien 50 procent i Jugoslavien. När de kom till Italien så gav Chefen landet till Churchill. De avgörande frågorna uppstod när utrikesministrarna diskuterade "procentsatser" i Östeuropa. Molotov förslag att Ryssland borde ha ett 75 procent inflytande i Ungern, 75 procent i Bulgarien och 60 procent i Jugoslavien. Detta var Chefens pris för att avstå Italien och Grekland. Eden försökte pruta: Ungern 75/25, Bulgarien 80/20, men Jugoslavien 50/50. Efter långa förhandlingar så enades de om en 80/20 fördelning av inflytande mellan Ryssland och Storbritannien i Bulgarien och Ungern, samt en 50/50 delning av Jugoslavien. USA:s ambassadör Harriman informerades först efter det att de kommit överens. Den här gentlemannaöverenskommelsen förseglades med ett handslag.

**KÄLLA 2:** Utdrag ur *"Wikipedia"* 5/3 2015.

Procentavtalet, även procentöverenskommelsen, var en överenskommelse mellan Winston Churchill och Josef Stalin om hur man skulle dela upp sydöstra Europa i intressesfärer. Den 9 oktober 1944 träffades de två ledarna i Moskva. Churchill föreslog att Sovjetunionen skulle ha 90 procent inflytande i Rumänien och 75 procent i Bulgarien; Storbritannien skulle ha 90 procent i Grekland; i Ungern och Jugoslavien föreslog Churchill att de skulle ha 50 procent var. Churchill skrev ned siffrorna på ett papper som han gav till Stalin. Den sovjetiske ledaren satte en bock på papperet.

*"Kommer det inte tyckas cyniskt om det framkommer att vi beslutat om dessa spörsmål, som är av livsviktig betydelse för miljontals människor, på ett så märkligt sätt? Låt oss bränna upp papperet"*, sa Churchill.

*"Nej, behåll det ni"*, svarade Stalin.

Utrikesministrarna Anthony Eden och Vjatjeslav Molotov förhandlade sedan i två dagar om procentsatserna, vilket ledde till att det sovjetiska inflytandet i Bulgarien och, vilket var mer anmärkningsvärt, Ungern höjdes till 80 procent. Stalin höll sitt löfte i Grekland; i inbördeskriget stödde Storbritannien regeringsstyrkorna men Sovjetunionen bistod inte den kommunistiska gerillan.

**KÄLLA 3:** Tysk karikatyr 1944 från tidningen "Kladderadatsch". Kladderadatsch var en satirisk tysk tidning som började utges 1848. 1944 stoppades utgivningen. Kladderadatsch var ett onomastiskt uttryck för krasch.

## Ryssland—Polen



Förrätten.

"Kladderadatsch", Tyskland.

## UPPGIFTER

- 1a. Tolka budskapet i **KÄLLA 2**. [3 poäng]
- 1b. Tolka budskapet i **KÄLLA 3**. [2 poäng]
2. Vad är ursprunget, syftet, och det källkritiska värdet av **KÄLLA 1** för elever som studerar det Andra Världskriget? Använd de olika källkritiska kriterierna och tolka **KÄLLA 1**. [6 poäng]
3. "Västmakterna skänkte bort Östeuropa till Stalin i Moskva 1944". Undersök giltigheten i detta påstående med hjälp av de olika källorna ovan samt egen kunskap. Glöm ej att använda dig av de källkritiska kriterierna då du utvärderar citatet. [9 poäng]